

ΠΙΝΑΚΟΘΗΚΗ

κυρα τὸ κέντρον τῆς ναυτικῆς δυνάμεως τῆς Ἐνετικῆς Πολιτείας τῆς Ἀνατολῆς, καὶ τὸ σπουδαιότατον ἔρεισμα τῆς Ἐνετικῆς θαλασσοκρατίας. Τὸ Γουδίον ὡτο πολεμικὸς λιμὴν μετὰ ἐκτεταμένων ἀποθηκῶν καὶ ναυστάθμου¹⁾ τὴν σήμερον εἰσέτι φαίνονται οἱ ἐν ἀρρήκτῳ στερεότητι τοῖχοι τῶν ἐκτεταμένων καὶ ἐγκαταλειμμένων κτιρίων.

· "Hτο ἀπηγορευμένη ἡ ἐν τοῖς φρουροῖς εἴσοδος ιδίως εἰς τοὺς Ἀγγλους καὶ Γάλλους.²⁾ · O

1) A. G. Saint-Sauveur. Voyage historique littér. et pit. dans les îles et p. ss. ci devant Venetiennes du Levant. κλ. Τόμ. B'. σελ. 102 - 153.

2) Spon et Wheler: Voyage κτλ. Τόμ. A'. σελ. 122 - 123.

'Ιταλὸς περιηγητὴς Πελλεγρῖνος Brocardi διηγήται ὅτι μεταβάτε τῷ 1557 εἰς Κέρκυραν, ἀναβάτε ἐπὶ ὑψώματος ἥρξατο νὰ σχεδιάσῃ τὸ ἀπόρθητον φρούριον. Ἀμέσως δύο τὸν συνέλαβον καὶ μετὰ προχείρους ἀνακρίσεις τὸν ἔφερον πρὸς τὴν προσταύμην ἀρχὴν ὡς κατάσκοπον. Ἀπελύθη ἀμα ἐβεβαιώθησαν ὅτι ὡτο φίλος περιγγῆτης.¹⁾

(Ἐπεται τὸ τέλος)

Σ. ΔΕ - ΒΙΑΖΗΣ

1) J. Morelli. Operette. vol. II. Βενετία 1820. Σελ. 62-63.

❖ ΚΑΜΟΕΝΣ ❖

60. 'Ο Γκάμας ὑποδέχεται τοὺς Μουσουλμάνους μετὰ προσθυμίας καὶ προσφέρει εἰς τὸν ἀρχηγό των ὑφάσματος, ἄτινα ὑφανεν ἡ Εὐρώπη, ὀπώρας, ἀς ἡ ζάκαριας διετήρησε, καὶ τὸ φλογερὸν ὑγρόν, οὐτινὸς ἡ χρῆσις εἶναι κοινὴ ὑπὸ τὸν ἀφρικανικὸν οὐρανόν. Ήχαρὰ τοῦ Μαύρου ἐξαστράπτει ἐπὶ τῇ θέᾳ τῶν δώρων τούτων, καὶ ἐμψυχοῦται ἔτι ἐν τῷ μέσῳ συμποσίου, κολακεύοντος τὴν τε ὑπερηφάνειάν του καὶ τὴν γεῦσιν του.

61. Οἱ ναῦται ἐκ τοῦ ὑψους τῶν σχοινίων παρετίθουν μετ' ἐκπλήξεως τὸ πρόσωπον καὶ τοὺς τρόπους τῶν ξένων τούτων, τὴν τραχύτητα καὶ τὸ ἀκατάληπτον τῆς γλώσσης των. Ὁ δὲ πονηὸς Μαύρος δὲν ἐθεωρεῖ ἄνευ ἐκπλήξεως τὸ χρῶμα, καὶ τὸν ἴματισμὸν τῶν πολεμιστῶν, τὴν δύναμιν καὶ τὸ μέγεθος τῶν πλοίων των. Χίλιαι ἀντίθετοι ιδέαι διαδέχονται ἀλλήλας ἐν τῷ πνεύματι του, χίλιαι ἐρωτήσεις πιέζονται ἐπὶ τῶν χειλέων του.

62. «Δέν ἔρχεσθε ποσῶς, τοῖς εἶπεν, ἐκ τῶν μερῶν ντῶν Ὁθωμανῶν! Δέν εἰσθε ποσῶς, ως ἡμεῖς, οἱ μα-
»θηταὶ τοῦ Προφήτου; Δείξατε μοι τὰ ιερὰ βιβλία,
»έν οἰς οἱ νομοθεταὶ σας ἔχουσιν ἐγγράφει τοὺς νόμους
»τῆς ἡθικῆς καὶ τῆς πίστεως. · Οὐ παπᾶς τοῦ Μωά-
»μεθ ἥρξατο νὰ ὑποπτεύηται ἐν αὐτοῖς λάτρας τοῦ
Χριστοῦ. · Εν δὲ τῇ ἀνησύχῳ περιεργείᾳ του θέλει νὰ
»ἴδῃ τὰ πάντα, νὰ γνωρίσῃ τὰ πάντα, μέχρι τῶν δ-
»πλων, ἄτινα οἱ Πορτογάλλοι προτείνουσι κατὰ τοῦ
»ἔχθρου εἰς τὰς μάχας.

63. Ικανὸς διερμηνεὺς τῷ μεταβιβάζει τὴν ἀπόκρισιν τοῦ ἥρωας: — «θὸν γνωρίσῃς, ἁρχῶν, τὴν πατρίδα μου, τὴν θρησκείαν μου καὶ τὰ δόλα μου. Οὔτε ἐκ τῆς χώρας, οὔτε ἐκ τοῦ γένους τῶν Τούρκων εἴμαι. Τέκνον τῆς φιλοπολέμου καὶ πεπολιτισμένης τοῦ Εὐρώπης όν, ζητῶ τὰς τόσον πεφημισμένας ἐν τῷ σύμπαντι ἀνατολικὰς χώρας.»

64. 'Ο Θεός, δν λατρεύω, εἶναι δ κυβερνῶν τὴν γῆν καὶ τὸν οὐρανόν. Ή ζῶσ ψύσις, ή ἀψυγχος φύσις, δ κόσμος καὶ τὰ θυμαστά του εἶναι τὰ ἔργα τῆς δυνάμεως του. Φίλος τῆς ἀνθρωπίνης ταπεινότητος, ὑπέφερε διὰ τοὺς ἀνθρώπους τὴν μῆριν καὶ τὸν θάνατον, καὶ δὲν κατῆλθεν ἐκ τοῦ Οὐρανοῦ ἢ διὰ νὰ τοὺς ἀναβιβάσῃ ἐκεῖ μεθ' ἑαυτοῦ.»

65. «Τὰ ιερὰ βιβλία, ἄτινα ζητεῖς, τὸν ἀθάνατον αὐτὸν καθόλκα, δν ἐνέπνευσεν δ θεάνθρωπος, δὲν ἔχω μετ' ἔμοι. · Εχω ἀνάγκην ν ἀναγνώσω ἐπὶ φύλλων, δυναμένων ν ἀπολεσθῶσιν, δι τι τυγχάνει γεγραμμένον

ΑΙ ΛΟΥΣΙΑΔΕΣ

»έν τῇ καρδίᾳ μου; · «Οσον δὲ διὰ τὰ πορτογαλλικὰ »ὅπλα, φίλος όν, θὰ τὰ ἰδητε, διότι ἀρέσκομαι νὰ »νυμίζω, δτι δὲν θὰ θελήσετε ποτε νὰ τὰ ἰδητε ώς »»έγθρος.»

66. Ταῦτα εἰπόντος, οἱ ἀξιωματικοὶ του προσθυμοποιοῦνται νὰ ἐκθέσωσιν υπὸ τὰ ὅμιματα τοῦ διοικητοῦ τὰς διαφόρους πανοπλίας: τοὺς βραχεῖς βραχιονιστῆρας, τὰς πολυχρώμους ἀσπίδας, τὰς δόιδας, τὰ καθαροχαλύδινα πυροβόλα, τὰ τόξα, τὰς πλήρεις βελῶν φαρέτρας, τὰ αιχμηρὰ καὶ ἀρπαγοφόρα δόρατα, καὶ τὰς φορέας λόγγας.

67. Αἱ βόμβαι, τὰ πυρφόρα ἀγγεῖα, τὰ τόσον γόνυμα εἰς καταστροφάς, τὰ ἔξερευγόμενα θάνατον χαλκᾶ στόμια, ούδεν ὑπελείφθη ἐκ τῶν ὄμράτων τῶν νησιωτῶν, ἀλλ' δ Γκάμας δὲν ἐπιτρέπει ποσῶς εἰς τὰ τέκνα τοῦ Ἡφαίστου ν ἀνάψωσι τὰ φοβερὰ ταῦτα μηχανήματα. · Απαξιοῖ νὰ ἀναπτύξῃ τὴν δύναμιν του ἐνώπιον τῆς ἀδυναμίας καὶ νὰ δειχῃ εἰς εὐτελῆ ποιμνια τὴν δύναμιν τοῦ λέοντος.

68. 'Ο Μαύρος παρετίθει τὰ πάντα δι' ἑταστικοῦ βλέμματος. · Η δυσπιστία καὶ τὸ μῆσος εἰχον εἰσχωρήσει μέχρι τοῦ βάθους τῆς Φυχῆς του, ἀλλ' ἐκρυπτεῖται μετὰ μεγίστη τέλχην. · Η λύσσα εἶναι ἐν τῇ καρδίᾳ του καὶ τὸ μειδίαμα ἐν τοῖς ὄφθαλμοῖς του. Θωπεύει τοὺς πολεμιστάς, καὶ κολακεύει αὐτούς, καὶ καλύπτει διὰ πέπλου φίλιας τὸ μαύρον σχέδιον, δπερ μελετᾷ.

69. «Ἐξ δλων τῶν πραγμάτων, ἄτινα ἡδύνασθε νὰ μοι προσφέρετε, τῷ εἶπεν δ Γκάμας, τὸ πολυτιμότερον δι' ἐμὲ ἡθελεν εἰσθαι εἰς πεπειραμένος πλοηγούς, δστις θὰ ὀδήγηει τὰ πλοῖα μου πρὸς τὰς ἀκτὰς τῆς Ἰνδίας. Θησαυροὶ θὰ ἂσαν ώς ὄμοιοι τῆς πίστεως του. — Θὰ τὸν ἔχης, »ἀπεκρίθη αὐτῷ διοικητής, ἀλλ' ἐν τῇ ἀνάνδρῳ ἀπιστίᾳ του, ἐπειθύμει τὴν ίδιαν ἐκείνην ἡμέραν, νὰ ἡδύνατο νὰ τῷ δώσῃ πλοηγὸν τὸν Χάρωνα.

70. Τόσον οἱ θρησκευτικοὶ λόγοι τοῦ Γκάμας ἔχουσι μεταβάλει τὴν καρδίαν τοῦ Βαρβάρου! Τόσον ἀποστρέφεται ούτος τὴν ἀγνήν θρησκείαν τῶν Χριστιανῶν. · Ωθεία Πρόνοια! Τὰ μυστήρια σου συγχέουσι τὴν ἀσθενῆ κρίσιν τῶν θνητῶν. Διατί υπὸ τὴν αἰγίδα σου δὲν εὑρίσκεται τις πάντοτε ωχυρωμένος κατὰ τῆς μανίας τῶν κακῶν;

71. · Εν τούτοις δ Μαύρος ἐτοιμάζεται νὰ ἐγκαταλείψῃ τὸν στόλον. Μὲ μέτωπον, ἐφ' οὐζ ζωγραφίζεται ἡ φαιδρότης, μὲ ύφος εύμενές, ἀποχαιρέτᾳ τοὺς

Πορτογάλλους καὶ ἀπομακρύνεται μετὰ τῆς συνοδείας του. Ἐντὸς δὲ γωνιῶν στιγμῶν διέρχεται τὸ βραχὺ διάστημα, ὅπερ ἔχωριζεν αὐτὸν ἀπὸ τῆς ἡγρᾶς. Πλήθος λαοῦ ἀφωσιώμενου ὑποδέχεται αὐτὸν ἐπὶ τῆς παραλίας καὶ τὸν συνοδεύει μέχρι τοῦ ἀνακτόρου του.

72. Οἱ Βάκχοις ἐκ τοῦ ὕψους τοῦ Ὀλύμπου ἀνέγνωσεν ἐν τῇ καρδίᾳ τοῦ Μαύρου. Βλέπει ἐν αὐτῇ σχηματιζομένῃ τὴν ἀπειλοῦσαν τοὺς ἀπογόνους τοῦ Λούσου θύελλαν. Εἰς τὴν μανίαν τῶν Ἀφρικανῶν προσπαθεῖ νὰ ἐνώσῃ καὶ τὴν ἴδιαν αὐτοῦ μανίαν, νὰ συνεταιρισθῇ μετὰ τῶν δολοπλοκῶν των καὶ νὰ συνεργασθῇ μετ' αὐτῶν πρὸς καταστροφὴν τῶν πολεμιστῶν. Βυθισμένος εἰς τὰς σκέψεις του ὁ Βάκχος ἔλεγεν καθ' έσυτόν :

73. «Οὔτω λοιπὸν ἡ Τύχη ἀπεφάσισεν, ὥστε οἱ ἀρτιφανεῖς οὗτοι κατακτηταὶ νὰ θριαμβεύσωσιν ἐφ' ὅλων τῶν ἔθνῶν τοῦ Ἰνδοῦ καὶ τοῦ Γάγγου, καὶ νὰ κκλύψωσι διὰ τῶν ὅλων των τὸ θέατρον τῶν νικῶν μου! Ἐγὼ δέ, υἱὸς τοῦ Διός, ἐγὼ, δστις οὐδέποτε ἔχω διαψεύσει τὴν ἔνδοξον ταύτην καταγωγῆν, θὰ ὑποφέρω τὴν ἀδικίαν ταύτην τῆς Τύχης! Θὰ συγκατένευον εἰς τὸν θρίζμον τῶν ἀδόξων εὐνοούμενόν της!»

74. «Ἡδη ὁ οὐδὲς τοῦ Φιλίππου, βοηθούμενος ὑπὸ τοῦ Ἀρεώς καὶ τῆς εὐνοίας τῶν οὐρανῶν, ὑπεδούλωσε τὴν ἱερὰν ταύτην γῆν. Θὰ ὑποφέρω καὶ πάλιν, ὥστε ὑπὸ τὴν προστασίαν τῶν Μοισῶν δράξ τυχοδιωκτῶν νὰ ἔλθῃ καὶ διὰ τῆς ἐπιμονῆς καὶ τῆς αὐθαδίας νὰ σθήσῃ ἐκ τῆς μνήμης τοῦ κόσμου καὶ τὸν ἥρωα τῆς Μακεδονίας, καὶ τοὺς Ρωμαίους καὶ ἐμέ!»

75. «Οχι! Ἡ ἐπιθυμία τοῦ ἀρχηγοῦ των οὐδέποτε ἔκπληρωθῇ, οὐδέποτε θὰ ἴδῃ τὰς χώρας τῆς Ἀνατολῆς! Ἀνυπερπήδητοι παγιδεῖς θὰ πολλαπλασιασθῶσιν ὑπὸ τὰ βήματά του, θὰ κατέλθω εἰς τὴν γῆν, θὰ συνταράξω τὴν καρδίαν τοῦ Μαύρου. Ἡδη ὁ παρωγισμένος οὗτος λαὸς φουάτει καὶ συνταράσσεται. Ἡ στιγμὴ εἶναι εὐνοϊκή. Σπεύσωμεν νὰ ἐπωφεληθῶμεν αὐτῆς.»

76. Εἶπε καὶ μανιώδης ἵπτατο: ἐπὶ τῆς ἀφρικανικῆς ἀκτῆς. 1) Ἐκεῖ, κεχρυμμένος ὑπὸ τὴν μορφὴν θνητοῦ προχωρεῖ πρὸς τὸ ἀκρωτήριον τοῦ Πράσσου, καὶ εἰσέρχεται εἰς τὴν Μοζαμβικήν: Διὰ νὰ ἔξυφάνη δὲ καλλιον τὴν ἀνθρωποκτόνον ἐπιβολήν, ὑπεδύθη τὸ πρόσωπον γέροντος, οὐ τίνος τὴν φρόνησιν σέβεται ὀλόκληρος ἡ νῆσος, καὶ οὐ τὰς συμβουλὰς περὶ πολλοῦ ποιεῖται ὁ "Ἀρχων." 2)

77. Εξελέξατο τὴν κατάλληλον τῆς προσποιήσεώς του ὥραν, πλησιάζει τὸν ἀρχηγὸν τῶν ἀπίστων καὶ

1) Περίπου ὁ Γάλλος ποιητὴς Ronsard ἔμιμη θη τὸ μέρος τοῦτο.

«Puis comme un trait roidement s'élance,
»Dedans Bułhrote, où sa ferme luissa,
»Et prit le corps, l'allure et le visage
»D'un vicil Troyen aux affeures très sage.»

διὰ συγκεκινημένης φωνῆς τῷ λέγει:— «Δυσπίστει πρὸς τοὺς δολίους τούτους ξένους.» Εχουσι πάντοτε ἐπὶ τῶν χειλέων εἰρηνικοὺς λόγους, ἀλλ', ἐὰν πιστεύσω τὴν περὶ αὐτῶν φήμην, τὰ ἐπὶ τῆς ἀκτῆς διακεχυμένα ἔθνη θ' ἀναμιμνήσκωνται ἐπὶ πολὺν χρόνον τῆς αιματηρᾶς αὐτῶν ἐμφανίσεως.»

78. «Γνώρισε τὸν φρύγιον τούτους Χριστιανούς.» Πρὶν φθάσωσι μέχρις ὑμῶν περιῆγον ἐπὶ τῶν θαλασσῶν τὸ πῦρ καὶ τὸν σίδηρον. Αἱ καταστροφαὶ αὗται ρεῖναι τὸ προσίμιον τῶν καταστροφῶν, ἃς θὰ ἐπιφέρωσιν ἡμῖν. Αἰώνιοι ἔχθροι τῶν τέκνων τοῦ Μωάμεθ, ἔρχονται νὰ μᾶς σφάξωσι, νὰ λαφυραγωγήσωσι τὰ ὑπάρχοντά μας καὶ νὰ ἔξανδραποδίσωσι τὰς γυναῖκας καὶ τὰ τέκνα μας.»

79. «Αὔριον κατὰ τὴν ἀνατολὴν τοῦ ήλιου, ὁ ἀρχιγός των θὰ κατέλθῃ εἰς τὴν ἀκτήν, διὰ νὰ προμηθευθῇ ὅδοιρ τὸν πηγῶν. Θὰ συνοδεύεται ὑπὸ τῶν μᾶλλον ἑπτάντα τῶν πειλάτων του. Τὸ ἔγκλημα είναι πάνυ τοτε δειλόν. Συνάθροιστον τὸν πιστόν σου στρατὸν καὶ ὑπαγε νὰ τοὺς συναντήσῃς μετ' αὐτοῦ εἰς μέρος ἀθόρυβον καὶ κεκαλυμμένον. Αποβίωζόμενοι ἀνυπόπτως οἱ πειραταὶ οὗτοι θὰ προσφέρωσιν ἔαυτοὺς μόνοις των εἰς τὰ πλήγματά σας.»

80. «Καὶ ἐὰν ἐν τῇ αἰφνιδίᾳ ταύτη προσβολῇ τὸ τυχοδιωκτικὸν στράτευμά των δὲν καταστραφῇ ὀλόγκληρον, ιδού τίνι τρόπῳ θὰ δυνηθῇς νὰ προσβάλῃς τὰ λείψαντα του μέχρι καὶ ἐπ' αὐτῶν τῶν πλοίων των. Παρείσακον μεταξὺ αὐτῶν πλοιηγόν τινα ἀτρόμητον, δστις χωρὶς ἀέξεγείρητάς υπονοίας των, νὰ τοὺς ἀποπλανήσῃς ἐπὶ τῶν κυμάτων καὶ νὰ παραδώσῃς εἰς τὰ βάθη τῶν ἀβύσσων πάντας ἐκεί νους οἵτινες θὰ διαφύγωσι τὸν σίδηρον τῶν στρατιωτῶν σου.»

81. Μόλις ἐπεράτωσε τὸν λόγον του, ὁ Ἀφρικανός, γηράσας ἡδη ἐν τῇ τέχνῃ τῆς δολιότητος, τὸν ἐνογκαλίζεται μετὰ παραφορᾶς καὶ τὸν εὐγαριστεῖ διὰ τὰς συμβουλὰς του. Πάραυτα αἱ διαταγαὶ ἐδόθησαν, τὰ δηπλα ἡτοιμάσθησαν καὶ ἀπασποι αἱ ὑποδειχθεῖσαι θέσεις ὅπως ἐνέδρεύσωσι τοὺς Δυσιτανούς καὶ ἐρυθράνωσι διὰ τοῦ αἴματός των τὸ ὅδωρ ὅπερ θὰ ἔρχοντο νὰ προμηθευθῶσι, κατελήφθησαν.

82. Εἰς πλοιηγὸς ἡδη ἔτοιμος ν' ἀναχωρήσῃ διὰ τὸν στόλον. Υπεράνω τοῦ φόβου, ύπεράνω τῶν τύψεων τῆς συνειδήσεως τὸ ἔγκλημα μειδᾶ πρὸς τὴν τόλμην του. Εἶναι ἀντάξιος τῆς φρικώδους ἀποστολῆς ἦν διὰ τοῦ κύριος του τῷ ἀνέθηκε.

«Τίπαγε, τῷ εἶπε διοικητὴς τῆς νῆσου, Ὕπαγε διὰ τῶν ἴδιας τὸν κατάλληλον νὰ συναντήσῃς τοὺς τολμηροὺς ἐκείνους θαλασσοπόρους, δδῆγησον αὐτοὺς ἀπὸ κινδύνου εἰς κίνδυνον, ἀπὸ σκοπέλου εἰς σκόπελον, μέχρις ὅτου ἡ θάλασσα τοὺς καταπίῃ διὰ παντός.

(Ἐπειτα τὸ τέλος).

Μετάφρασις Χ. ΧΡΗΣΤΟΒΑΣΙΛΗ

